

J.J.C. Kabel, 'Handelsinformatiebureaus, particuliere onderzoeksbureaus en zwarte lijsten', in: J.M.A. Berkvens en J.E.J. Prins, *Privacyregulering in theorie en praktijk*, Kluwer: Deventer 2007, p. 227-251

Gelet op het huidige consumentengedrag en de ontwikkelingen in de markt, is het niet onwaarschijnlijk dat vanuit het bedrijfsleven er een groeiende behoefte blijft bestaan aan zwarte lijsten en andere informatiesystemen over negatief gedrag van particulieren en bedrijven. Het gaat bij het verwerken van dit soort informatie om de harde kern van privacyinbreuk: het verzamelen en verstrekken aan derden van meestal gevoelige informatie die bedoeld is om beslissingen over personen mogelijk te maken en die doorgaans buiten betrokkene om wordt verwerkt. De Wet bescherming persoonsgegevens bevat afzonderlijke informatieplichten voor verantwoordelijken die gegevens buiten betrokkene om verwerken, en een regeling in de wet zelf voor bijzondere gegevens; het College voor de bescherming van persoonsgegevens dient voorts voorafgaande aan de verwerking door informatiebureaus van strafrechtelijke gegevens of gegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag een onderzoek in te stellen, indien die bureaus gaan werken zonder vergunning op grond van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en onderzoeksbureaus. Voor particuliere onderzoeksbureaus die met een vergunning werken bestaat een bijzondere regeling in de vorm van een bij Ministeriële regeling voorgeschreven verplicht model voor een Privacygedragscode. Tevens is de Gedragscode voor Handelsinformatiebureaus aangescherpt. Voor zwarte lijsten bestaat een Checklist Zwarte lijsten. De wettelijke regeling en de bijbehorende rechtspraak en nadere gedragscodes worden in dit artikel geanalyseerd.*

1. Inleiding

In de particuliere sector is de behoefte aan privacybescherming juist met betrekking tot commercieel relevante informatie al vroeg gevoeld, met name bij het verzamelen en doorgeven van inlichtingen op het gebied van kredietwaardigheid en solvabiliteit. Bij de informatie die hier wordt bedoeld, valt ook te denken aan zwarte lijsten van stelend winkelpersoneel en andere winkeldieven, dubieuze advertentieverkopers en loterij-aanbieders, flessentrekkers in de horeca, financiële fraudeurs of illegale downloaders. Het internet maakt publicatie van dit soort 'naming & shaming' lijsten betrekkelijk populair.¹ Het gaat bij het verwerken van dit soort informatie om de harde kern van privacyinbreuk: het verzamelen en verstrekken aan derden van meestal gevoelige informatie die bedoeld is om beslissingen over personen mogelijk te maken en die doorgaans buiten betrokkene om wordt verwerkt.

Aanvankelijk lag het daarom in de bedoeling een afzonderlijk wetsvoorstel voor zgn. handelsinformatiebureaus in te dienen.² De Wet persoonsregistraties bevatte een bijzondere regeling in de wet zelf voor informatiebureaus (art. 13 WPR).

* Mr. Brenda van der Wal, eertijds student-stagiaire bij het Instituut, heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het verzamelen van materiaal voor de actualisering van dit hoofdstuk.

De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) kent geen afzonderlijke regeling in de wet zelf. Wel kent de wet afzonderlijke informatieplichten voor verantwoordelijken die gegevens buiten betrokkene om verwerken, is er een regeling in de wet zelf voor bijzondere gegevens en dient het College voor de bescherming van persoonsgegevens (Cbp) voorafgaande aan de verwerking door informatiebureaus van strafrechtelijke gegevens of gegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag een onderzoek in te stellen, indien die bureaus gaan werken zonder vergunning op grond van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en onderzoeksbureaus. Voor particuliere onderzoeksbureaus die met een vergunning werken bestaat een bijzondere regeling in de vorm van een bij Ministeriële regeling voorgeschreven verplicht model voor een Privacygedragscode.³ Tevens is de Gedragscode voor Handelsinformatiebureaus aangescherpt.⁴ Voor zwarte lijsten bestaat een Checklist Zwarte lijsten.⁵

Wij beperken ons tot verwerking van informatie voor commerciële doeleinden, in zoverre het persoonsgegevens betreft omtrent personen met wie de verantwoordelijke⁶ geen contractuele relatie onderhoudt. Hier worden niet afzonderlijk behandeld activiteiten van bijvoorbeeld headhunters, het Bureau Kredietregistratie en interne rechersystemen van bedrijven. Vanwege het specifieke karakter van zwarte lijsten wordt daaraan ook nog een afzonderlijke paragraaf gewijd.

2. Handelsinformatiebureaus

De Nederlandse Vereniging voor Handelsinformatiebureaus kent een twaalfstal leden (naar eigen zeggen 85% van de markt) die hoofdzakelijk inlichtingen verschaffen over kredietwaardigheid en solvabiliteit van particulieren en bedrijven ten behoeve van deurwaarders, incassobureaus, verzekeringsmaatschappijen, banken en andere bedrijven die krediet- en verhaalsinformatie nodig hebben om zakelijke risico's te vermijden. Handelsinformatiebureau zijn volgens de gedragscode bureaus die zich bedrijfsmatig en/of voor commerciële doeleinden bezig houden met het verwerken van gegevens over natuurlijke en/of rechtspersonen. Deze bureaus moeten worden onderscheiden van onderzoeksbureaus. Zo behoren bijvoorbeeld observatieonderzoeken niet tot de activiteiten van handelsinformatiebureaus. Informatie wordt doorgaans telefonisch of via het internet ingewonnen (deskresearch). De Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens van de NVH bindt alleen de bureaus die lid zijn van de Vereniging. Het gaat hier dus om een zuiver systeem van zelfregulering. Bij particuliere onderzoeksbureaus is voor een systeem van wettelijk geconditioneerde zelfregulering gekozen.

3. Particuliere onderzoeksbureaus

De Privacygedragscode voor de Sector Particuliere Onderzoeksbureaus van de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties heeft betrekking op bureaus die zich ten behoeve van opdrachtgevers op commerciële basis bezig houden met het verrichten van feitenonderzoek in zaken met een privaatrechtelijke, bestuursrechtelijke of strafrechtelijke achtergrond. Voor een belangrijk deel heeft dit onderzoek als doel het verzamelen van materiaal dat als bewijs kan dienen in een gerechtelijke procedure. Voor een ander deel is het doel het verzamelen van gegevens die van belang zijn voor

opdrachtgevers bij het nemen van (pre)contractuele beslissingen. Die bureaus verwerken als verantwoordelijke persoonsgegevens van onderzochte personen op grond van eigen waarneming zonder dat deze daarvan noodzakelijkerwijs voorafgaand aan de verwerking op de hoogte zijn gesteld. Het gaat daarbij om onderzoek naar handelingen in strijd met bijvoorbeeld concurrentiebedingen of ziekteverzuimbepalingen, naar allerlei soorten van fraude (verzekeringsbedrog, declaratiefraude) of naar laakbare handelingen in de arbeidsverhouding (diefstal, verduistering, onbevoegd uitoefenen van nevenfuncties), naar de financiële situatie van iemand die alimentatieplichtig is, etc...

Het handelen van particuliere onderzoeksbureaus moet in overeenstemming zijn met hetgeen van een particulier onderzoeksbureau in het maatschappelijk verkeer mag worden verwacht. Deze norm is voor particuliere onderzoeksbureaus expliciet vastgelegd in artikel 14 aanhef en onder e van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (Wpbr). Artikel 23a van de Regeling particuliere beveiligingsorganisaties (Rpbo) verplicht die organisaties een privacygedragscode vast te stellen volgens een in de bijlage (nr. 6) bij die Regeling opgenomen model. Dat is dus de Privacygedragscode voor de Sector Particuliere Onderzoeksbureaus van de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties. Die sector omvat advies, recherche- en schadeonderzoeksbureaus (sectie ARS). Qua aantallen medewerkers die in dienst zijn van particuliere onderzoeksbureaus van de sectie ARS en die een vergunning hebben van het Ministerie van Justitie, vertegenwoordigde de VPB in 2002 40% van het aantal medewerkers van de particuliere onderzoeksbureaus waarvoor de Minister van Justitie een vergunning heeft afgegeven. In mei 2006 bestonden er 306 bureaus waaraan een vergunning was afgegeven.⁷ Er zijn geen andere brancheverenigingen of overkoepelende organen die de belangen van particuliere onderzoeksbureaus behartigen. De gedragscode heeft slechts betrekking op leden van de sectie ARS die een vergunning hebben als recherchebureau in de zin van artikel 1 lid 1 aanhef en onder c van de Wpbr. De sectie ARS telt 32 leden. Particuliere onderzoeksbureaus die zonder vergunning werken – en dus in beginsel niet zijn onderworpen aan de gedragscode – worden onderworpen aan een voorafgaand onderzoek door het Cbp.

4. Achtergronden regulering

Achtergronden en ratio van het voormalige art. 13 WPR zijn neergelegd in het Eindrapport van de Staatscommissie-Koopmans.⁸ Deze passages zijn indertijd door de Regering aangemerkt als ‘een op hoofdlijnen nog steeds actuele beschrijving van deze sector.’⁹ De latere parlementaire behandeling van de wet heeft daaraan nauwelijks iets toegevoegd. Het op het Eindrapport gebaseerde voorstel voor art. 13 WPR heeft ongeschonden de eindstreep gehaald. Blijkens de toelichting volgt het artikel de rechtspraak¹⁰ ter zake en bevat het in aanvulling daarop verscherpte eisen. Gelet op het voorgaande mag worden aangenomen dat de passages in het Eindrapport van groot belang zijn voor de uitleg van de toenmalige regeling en ook van dienst kunnen zijn voor de situatie zoals die na de invoering van de Wet bescherming persoonsgegevens is ontstaan.¹¹

De uitgebreide en bijwijlen wel zeer abstracte toelichting op de Wet bescherming persoonsgegevens rept met geen enkel woord van de reden om geen

afzonderlijke regeling meer voor informatiebureaus te geven. Ook de paragraaf over de verhouding tussen Wbp en WPR biedt geen enkele opheldering op dit punt.¹² Als ratio voor een afzonderlijke en aangescherpte regeling vermeldt het Eindrapport van de Commissie-Koopmans¹³ dat in de werkzaamheden van informatiebureaus gevaren schuilen die met de (door de commissie voorgestelde) algemene regeling niet te ondervangen zouden zijn. Deze gevaren worden met name gezien in de volgende punten:¹⁴

- de verzameling van gegevens bevat altijd een zekere foutenmarge vanwege de noodzaak gevraagde diensten snel en goedkoop te leveren; aansprakelijkheid voor foutieve gegevens wordt dan ook vaak uitgesloten;
- standaardvoorwaarden verplichten de afnemer van informatie om de verkregen inlichtingen vertrouwelijk te houden en met name deze niet aan betrokkene bekend te maken op straffe van aansprakelijkheid van de afnemer tegenover het informatiebureau voor door het bureau te lijden schade; het doorbreken van die vertrouwelijkheid is schadelijk voor de continuïteit van de activiteiten van informatiebureaus;
- bij informatiebureaus gaat het doorgaans om een combinatie van twee factoren die voor privacybescherming van gewicht zijn, te weten het verzamelen van gevoelige gegevens en de verstrekking van gegevens aan derden;
- inlichtingen van een informatiebureau dienen er bij uitstek toe om beslissingen omtrent de bevroegde personen mogelijk te maken. De geregistreerde heeft dus een groot belang bij een juiste indruk naar buiten toe op basis van die gegevens en bij kennisneming van de inhoud ervan.

Bovengenoemde gevaren hebben indertijd, mede vanwege het ontbreken van een vestigingsregeling voor informatiebureaus en vanwege de lage organisatiegraad in de sector, een argument gevormd voor een afzonderlijke regeling. Overigens is de commissie zich wel bewust geweest van de maatschappelijke functie die aan informatiebureaus kan worden toegekend, zeker en vooral als het gaat om kredietinformatie, waar immers de wetgever er zelf van uitgaat dat de kredietgever verplicht is zich voldoende te informeren over de kredietwaardigheid van betrokkene.¹⁵

De lage organisatiegraad in de sector is blijkens de inwerkingtreding van de gedragscode van de Nederlandse Vereniging van Handelsinformatiebureaus verbeterd. Als gevolg van een wijziging van de Wet op de weerkorpsen, zijn particuliere onderzoeksbureaus verplicht zich aan te melden bij de Minister van Justitie. Bij die bureaus gaat het inderdaad om de harde kern van mogelijke privacy-inbreuk; geheel en al in de lijn van de voorstellen van de Commissie-Koopmans, is voor die bureaus dan ook enkele jaren gelden een semi-wettelijke regeling getroffen in de vorm van een bij Ministeriële Regeling voorgeschreven model voor de Privacygedragscode.

5. Verwerking van informatie over bedrijven

5.1. Algemeen

Het leeuwendeel van de informatie die in de sector wordt verwerkt, betreft bedrijven. Voor de toepasselijkheid van de regeling maakte het volgens het Eindrapport van de Commissie-Koopmans niet uit of een informatiebureau ook met gegevens over

rechtspersonen werkt.¹⁶ Van die opvatting heeft de wetgever echter zeer bewust afgezien.¹⁷ Zoals bekend kunnen als persoonsgegevens wèl worden aangemerkt gegevens omtrent eenmansbedrijven en kleine ondernemingen, maatschappen of vennootschappen onder firma die geen rechtspersoon zijn c.q. niet als zodanig worden beschouwd. In ieder geval staat vast dat geen onderscheid behoeft te worden gemaakt tussen zakelijke en privé-informatie omtrent personen. In de toelichting op de Wbp is hieromtrent niets te vinden zodat mag worden aangenomen dat ook zakelijke informatie die betrekking heeft op een natuurlijk persoon als een onder de wet vallend persoonsgegeven mag worden beschouwd. Niettemin moet ook bij die informatie de persoonlijke levenssfeer op de een of andere wijze in het geding zijn. Volgens vaste jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is dat niet het geval bij gegevens die betrekking hebben op het beroepshalve functioneren van het bedrijf van een betrokkene, zoals bijvoorbeeld gegevens omtrent ontvangen subsidies.¹⁸

5.2. Nadere regelingen

Hoewel handelsinformatiebureaus ook gegevens verwerken over rechtspersonen, is de Gedragscode NVH alleen van toepassing op persoonsgegevens in de zin van de Wbp. Datzelfde is het geval met de Gedragscode voor de particuliere onderzoeksbureaus en met de Checklist Zwarte Lijsten.

6. Kentekens en andere objectgegevens

Ten aanzien van zogenaamde objectgegevens (bijvoorbeeld het kenteken van een voertuig) verwijs ik naar de richtinggevende beschouwingen daaromtrent in de wetgevingstukken bij de behandeling van het wetsvoorstel voor de WPR in de Eerste Kamer.¹⁹ Doorslaggevend voor de kwalificatie als persoonsgegeven is, aldus die beschouwingen, het antwoord op de vraag of de desbetreffende gegevens bepalend kunnen zijn voor de wijze waarop de betrokken personen in het maatschappelijk verkeer worden beoordeeld of behandeld. De memorie van toelichting bij de Wbp herhaalt dat uitgangspunt nog eens.²⁰ Dat wil dus in beginsel zeggen dat zuivere objectgegevens buiten de Wbp vallen. Die constatering is van belang voor instellingen die dergelijke gegevens verwerken, zoals de Stichting Nationale Autopas die kilometertellergegevens van auto's registreert teneinde fraude bij de verkoop van tweedehands auto's te voorkomen of het Vermiste Auto Register (VAR) waarop de objectgegevens van vermiste auto's zijn te vinden. Nochtans zijn in een aantal adviezen van de Registratiekamer, overigens mede afhankelijk van de context van het geval, telefoonnummers, kentekens van auto's en postcodes met huisnummers gekwalificeerd als een persoonsgegeven.²¹ Datzelfde is het geval met IP-nummers van computers, zoals weer eens gebleken is bij de pogingen van de Stichting Brein om klantgegevens van internetproviders boven water te krijgen in de strijd tegen ongeautoriseerd downloaden van muziekbestanden.²² Anderzijds kwalificeert de memorie van toelichting als zuivere objectgegevens gegevens die onroerende zaken of andere registergoederen identificeren, omdat via de registratie daarvan in het kadaster het niet mogelijk is op persoon te zoeken. Levert het kadaster wel aanvullende informatie die zulks mogelijk maakt, dan is de wet uiteraard van toepassing. Naar aanleiding van een

inzage verzoek door een belegger, overwoog Hof Amsterdam, dat aankoopbewijzen en dividendbewijzen in beginsel als objectgegevens dienen te worden beschouwd. Echter, indien en voor zover in verband met de aankoop van effecten gegevens betreffende verweerder worden verwerkt, is er sprake van persoonsgegevens als bedoeld in art. 1 onder a Wbp. Met betrekking tot dividendbewijzen geldt hetzelfde.²³

De toepasselijkheid van de Wbp heeft in dit verband tot gevolg dat een oordeel moet worden gegeven over de noodzaak om buiten medeweten van betrokkene gegevens te verstrekken. Dit houdt in dat men dient af te zien van verwerking van persoonsgegevens, indien hetzelfde doel ook via een andere weg en met minder ingrijpende middelen kan worden verwezenlijkt. Ten aanzien van de verstrekking van gegevens uit het kentekenregister, heeft deze eis in de zaak van het Heerlense tippelverbod geleid tot het oordeel dat verstrekking van gegevens uit het kentekenregister teneinde overtreders van het verbod (prostituanten) op te kunnen sporen niet noodzakelijk was om het verbod administratiefrechtelijk te handhaven, nu het ook mogelijk was om door inzage in strafrechtelijke procesverbalen alsnog aan de benodigde gegevens te komen. Bovendien was op die manier het risico uitgesloten dat een kentekenhouder wordt aangeschreven, die niet de daadwerkelijke overtreder van het verbod is.²⁴

7. Beoordeling door de gewone rechter

Inbreuk op privacy door bedrijven met betrekking tot handelsinformatie kon vóór de inwerkingtreding van bijzondere privacywetgeving worden beoordeeld op grond van het gewone recht inzake onrechtmatige daad. De Wbp sluit een beroep op onrechtmatige daad niet uit.²⁵ Het standaardarrest is Van der Velde v. Groninger Financieringsbank²⁶ inzake een waarschuwingssysteem tussen kredietinstellingen. De Hoge Raad beoordeelde daarin de plaatsing op een zwarte lijst van de huurkoper van een auto ook nadat tussen hem en de financieringsinstelling een schikking was getroffen. De vraag of de financieringsinstelling verplicht is om maatregelen te treffen die ertoe kunnen leiden dat de naam van de huurkoper van de zwarte lijst verdwijnt, moet beoordeeld worden naar de omstandigheden van het geval. Als de doorgegeven waarschuwing betrekking heeft op een vordering waarvan achteraf blijkt dat deze de financieringsinstelling niet toekwam, kan de instelling verplicht zijn die maatregelen te nemen. In dit geval had de huurkoper nog niet geheel aan zijn verplichtingen uit de schikking voldaan en mocht zijn naam op de lijst geplaatst blijven. De onrechtmatigheid van de verstrekking wordt dus vooral bepaald door de mogelijke onjuistheid van de gegevens. Bij de vraag naar de juistheid van de geregistreerde gegevens, kunnen alle relevante gegevens in aanmerking worden genomen. Wie in het kader van een faillissementsakkoord finale kwijting voor een geldlening is verleend, kan geen aanspraak maken op verwijdering van een A5 Code²⁷ bij het Bureau Krediet Registratie, indien vaststaat dat hij nimmer stipt en steeds uiterst moeizaam heeft betaald, er rechtsmaatregelen nodig waren om hem tot betaling te dwingen en de kwijting is geschied in het kader van een dwangakkoord.²⁸ Wie van de andere kant als gevolg van gewijzigde levensomstandigheden niet in staat is een plankrediet naar behoren af te lossen, maar zich, na tien jaar stipt betaald te hebben, tijdig tot de bank wendt, en met deze tegen finale kwijting betaling van een lager bedrag overeenkomt, kan wél aanspraak maken op verwijdering van de belastende A5-codering.²⁹ Deze

genuanceerde rechtspraak behoudt zijn geldigheid; aan het begrip ‘juistheid’ van de gegevens is immers door de wetgever in de Wet bescherming persoonsgegevens geen beperkende interpretatie gegeven. Wat betreft de bewijslast met betrekking tot de juistheid van de gegevens: Hof Amsterdam oordeelde dat opname in een ‘incidentenregister’ van een bank met bijbehorende externe verwijzingsmogelijkheid vanwege vermeende hypotheekfraude zodanig ernstig is, dat het aan de bank is om met specifieke stellingen te komen en van die stellingen bewijs te brengen dat voldoende sterk is om opname in dat register te rechtvaardigen.³⁰

8. Toestemming van betrokkene

8.1. Algemeen

Typend voor de activiteiten van informatie- en onderzoeksbureaus en van de praktijken rond zwarte lijsten is, als gezegd, het feit dat vaak persoonsgegevens buiten medeweten van betrokkenen worden verzameld. Wij behandelen hier dan ook in ieder geval niet die situaties waarin met de uitdrukkelijke toestemming van betrokkenen gegevens worden verzameld en aan derden geleverd. Daarvoor is het echter wel nodig aan te geven wat met toestemming wordt bedoeld.

Informatie aan betrokkene door de verantwoordelijke of door anderen over de verwerking van zijn gegevens of het bekend zijn van betrokkene met die verwerking, is in het algemeen niet voldoende om van toestemming te kunnen spreken. Medeweten van of instemming met de verwerking van gegevens kan geen toestemming opleveren, ook niet indien het aan geregistreerde is toe te rekenen dat een schijn van instemming is gewekt.

Zoals bekend wordt de eis van schriftelijke toestemming niet langer gesteld en geldt deze eis niet meer als een afzonderlijke eis voor verstrekking van gegevens aan derden.³¹ Toestemming voor de verwerking van gewone gegevens dient ondubbelzinnig te zijn, voor de verwerking van bijzondere gegevens dient zij uitdrukkelijk te zijn. De betekenis van de laatste term wordt niet in de toelichting uitgelegd.³² Aangenomen moet worden dat de toestemming voor de verwerking van bijzondere gegevens expliciet door betrokkene zelf gegeven moet zijn; voor de verwerking van gewone gegevens kan de toestemming als ondubbelzinnig worden gekwalificeerd, indien zij uit andere gedragingen van betrokkene is af te leiden (invullen van een formulier, bevestiging van een elektronische dienstverlening door een muisklik, en dergelijke).

Deze enge invulling van het toestemmingsbegrip betekent dat informatie- en onderzoeksbureaus doorgaans geacht zullen worden zonder toestemming van betrokkene gegevens te verwerken. Dat betekent dat zij voor wat betreft de verwerking van bijzondere gegevens vallen onder het verbodssysteem met enkele limitatief opgesomde uitzonderingen van de art. 16-24 Wbp en voor de verwerking van gewone gegevens onder de algemene verwerkingsvoorwaarde van art. 8 sub f Wbp. Wat de informatie betreft die de bureaus aan betrokkenen dienen te verschaffen zal doorgaans het regime van art. 34 Wbp (persoonsgegevens niet bij betrokkene verkregen) van toepassing zijn.

Dat betrokkene geen toestemming heeft gegeven voor verwerking, wil nog niet zeggen, dat zijn gegevens altijd buiten zijn medeweten worden verwerkt. Hij kan

immers bekend zijn met het feit dat gegevens over hem worden verwerkt. Zo weet iedereen langzamerhand wel, dat kredietgegevens in Tiel worden verwerkt door het Bureau Krediet Registratie. De Wbp hanteert een systeem waarin sommige wettelijke waarborgen niet gelden, indien betrokkene op de hoogte is van de verwerking van zijn gegevens. Artikel 31 lid 1 onder b. bijvoorbeeld, noopt niet tot een voorafgaand onderzoek door het College van gegevensvastlegging op grond van eigen waarneming van de verantwoordelijke, indien betrokkene daarvan op de hoogte is gesteld. Zo ook bepaalt artikel 34 lid 1 dat de verantwoordelijke, indien gegevens buiten betrokkene om worden verkregen, betrokkene niet hoeft te informeren, indien deze reeds op de hoogte is van deze verkrijging van zijn persoonsgegevens. Ten overvloede wijzen wij nog op het systeem van artikel 8 Wbp, waaruit volgt dat toestemming maar één van de gronden is voor rechtmatige gegevensverwerking.³³

8.2. Nadere regelingen

De Gedragscode NVH maakt het mogelijk persoonsgegevens te verwerken buiten medeweten van betrokkene. De enige uitzondering die daarop bestaat betreft gegevens die worden verkregen van (ex-)werkgevers over betrokkene. Deze gegevens mogen ingevolge artikel 4 lid 2 sub c. slechts met toestemming van betrokkene worden verkregen. Voor de overige terreinen (onderzoeksbureaus, zwarte lijsten) bestaan zodanig uitzonderingen niet. Dat wil niet zeggen, dat betrokkene in een aantal situaties niet geïnformeerd hoeft te worden. Zie daartoe nader par. 13 van dit hoofdstuk.

9. Onderzoeksmethoden

9.1. Algemeen

Ingevolge artikel 6 Wbp moeten gegevens op rechtmatige wijze zijn verkregen. Onrechtmatig verkregen gegevens mogen niet verder worden verwerkt. Het onder aanwending van valse namen verkrijgen van vertrouwelijke persoonsgegevens is door de rechter aangemerkt als strafbare oplichting.³⁴ Het in opdracht van de Stichting Brein laten uitvoeren van onderzoek door een Amerikaans informatiebureau, dat geen zgn. Safe Harbour overeenkomst heeft getekend, kan niet worden beschouwd als een rechtmatige vorm van gegevensvergaring.³⁵

Ten aanzien van cameratoezicht gelden in eerste instantie de normen van artikel 38 van het Vrijstellingsbesluit. Die normen komen erop neer dat geen melding vereist is voor camera-systemen die duidelijk zichtbaar zijn en die verder voldoen aan een aantal vereisten met betrekking tot het doel van de observatie, de aard van de gegevens die worden verwerkt en de bewaartermijn. Indien aan die vereisten is voldaan, mogen ook particuliere onderzoeksbureaus met deze observatie-methode werken.

9.2. Nadere regelingen

Particuliere onderzoeksbureaus

De Privacygedragscode voor particuliere onderzoeksbureaus bevat een gedetailleerde normering voor de methoden van gegevensvergaring door die bureaus. Die normering beoogt bescherming van de (ook relationele) privacy van de onderzochte personen. Indien overeenkomstig die normen wordt gewerkt, is de gegevensverwerking in

beginsel rechtmatig. Uitgangspunt is dat de onderzoeksmethoden steeds in overleg met de opdrachtgever worden vastgesteld en dat wordt aangegeven tot welk resultaat het onderzoek moet leiden, dit om te voorkomen dat meer gegevens worden verzameld dan nodig is. De normering heeft onder meer betrekking op het betreden van niet-openbare plaatsen, interviewen van personen, observatie van personen, onderzoek naar vertrouwelijke communicatie, computeronderzoek, en proefaankopen (zie artikel 7.4. van de code). Observatie op openbare plaatsen is in beginsel toegestaan. Het plaatsen van GPS-bakens op een te volgen voertuig eveneens. Het aanbrengen van soortgelijke technische hulpmiddelen in andere eigendommen van de te volgen personen niet, omdat daardoor ook gegevens worden verkregen die voor de onderzoeksopdracht niet relevant hoeven te zijn. De grens moet dus steeds liggen in waarneming van alleen die gedragingen die relevant zijn voor de opdrachtgever.

Handelsinformatiebureaus

Behalve betrokkene zelf als bron, zijn openbare bronnen en derden (buren, naamgenoten, nutsbedrijven, verenigingsadministraties, registers) de voornaamste bronnen van persoonsgegevens voor handelsinformatiebureaus. Het is steeds aan de verzochte partij om te beslissen of aan een verzoek om informatie wordt voldaan. Bij die beslissing dient, aldus de toelichting op artikel 4 van de Gedragscode, die partij te beoordelen in hoeverre verstrekking verenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens worden verzameld. Voor verhaalsinformatie zijn de bronnen beperkt tot financiële of zakelijke relaties en dan alleen voor zover deze bronnen een rechtstreekse relatie hebben met de opdrachtgever op wiens verzoek de informatie wordt opgevraagd. Bronnen waarvan bekend is dat zij een geheimhoudingsbepaling hebben (belastingdienst, uitkeringsinstanties e.d.) mogen niet worden bevraagd. De herkomst van de gegevens moet worden vastgelegd en ook, voor zover mogelijk, in de rapportage worden aangegeven.

10. Toetsing van de doeleinden van de gegevensverwerking

10.1. Algemeen

Ingevolge art. 7 van de Wbp mogen gegevens slechts worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Onder de WPR gold dat de toetsing van het belang van de houder bij de aanleg van een art. 13-bestand aan zwaardere eisen kan worden onderworpen dan die welke voor andere bestanden golden. Als relevante toetsingsfactoren zijn genoemd: de inhoud en aard van de te registreren gegevens, de bron(nen) waaruit deze worden verkregen, de wijze van verkrijging, de instemming van de betrokkene, de verwerkingsprocessen in de zin van verzameling, ‘verrijking’ of ‘profilering’, dat wil zeggen de toegevoegde waarde van het systeem van gegevensverwerking, het gebruik binnen de organisatie van de houder, de verstrekking aan derden alsmede de betekenis van de beschikbaarheid van informatie in het maatschappelijk verkeer, mede bezien in het licht van het belang van de houder en de aan het gebruik hiervan voor de betrokkene verbonden consequenties.³⁶ Art. 13-bestanden waren aldus de enige bestanden in de particuliere sector die nog eens afzonderlijk konden worden getoetst op de vraag of zij eigenlijk wel mochten worden aangelegd. Aan te nemen valt dat bovenstaande criteria nog steeds opgeld doen.

Verwerkingen die zijn onderworpen aan een goedgekeurde gedragscode zullen doorgaans aan de eis van een gerechtvaardigd doeleinde voldoen. Een uitdrukkelijk geformuleerde doelstelling moet inderdaad voor het verwerken van gegevens aanwezig zijn, omdat anders toetsing of het gebruik wel gerechtvaardigd is, onmogelijk is. Opslag van gegevens door een particulier onderzoeksbureau zonder concrete onderzoekopdracht louter ter wille van een eventuele toekomstige opdracht, is dan ook niet toegestaan. Dat geldt ook voor die gevallen waarin het bewaren van gegevens geen nut meer heeft, gelet op de situatie waarvoor die gegevens werden verzameld. In de regel moet dan ook een rechtvaardiging voor gegevensverwerking aanwijsbaar zijn in de individuele persoon over wie gegevens worden vergaard. Dat kan soms anders zijn: voor een bedrijf dat met stelselmatige fraude wordt geconfronteerd, kan het noodzakelijk zijn gegevens te verwerken van alle betrokkenen (klanten, werknemers).³⁷

In eerste instantie ligt de afweging of een bepaald doeleinde gerechtvaardigd is bij de verantwoordelijke zelf. Indien een informatiebureau gegevens verwerkt op grond van eigen waarneming zonder betrokkene daarvan op de hoogte te stellen, dan dient zodanige verwerking vooraf te worden gecontroleerd door het College (art. 31, lid 2, sub b Wbp). Hetzelfde geldt voor de werkzaamheden van bureaus die zonder vergunning op grond van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en onderzoeksbureaus ten behoeve van derden strafrechtelijke gegevens of gegevens over onrechtmatig of hinderlijk gedrag verwerken. De laatste verwerkingen moeten door het College bovendien ter kennis van de Europese Commissie worden gebracht en het bureau kan niet beginnen voordat het College een verklaring heeft afgegeven over de rechtmatigheid van de verwerking.³⁸ De toelichting kwalificeert deze verklaring als niet-bindend;³⁹ wel is de verantwoordelijke totdat het onderzoek is afgerond verplicht zijn werkzaamheden op te schorten. Het niet-bindende karakter betekent in ieder geval dat wanneer het College beslist heeft om niet tot een nader onderzoek over te gaan, zulks nog niet ten gevolge heeft dat de desbetreffende gegevensverwerking ook rechtmatig is. Datzelfde geldt waarschijnlijk ook voor een verklaring in positieve zin. Dat ook een negatieve verklaring niet bindend is, volgt uit de mogelijkheid daartegen administratief beroep aan te tekenen. Het spreekt vanzelf dat het volgens deze regels noodzakelijk is dat de desbetreffende verwerking wordt aangemeld bij het College. Het systeem van de privacyfunctionaris werkt hier niet.⁴⁰

10.2. Nadere regelingen

Handelsinformatiebureaus

Artikel 3 van de Code NVH omschrijft het doel van de verwerking als ‘het op commerciële basis verstrekken van gegevens over natuurlijke en/of rechtspersonen, al dan niet samengevat in een credit-score, ter ondersteuning van de voorbereiding en/of afwikkeling van door opdrachtgevers in of buiten Nederland te nemen beslissingen over het:

- a. selecteren van potentiële handelspartners;
- b. al dan niet aangaan resp. continueren van handelstransacties;
- c. vaststellen van condities waaronder deze transacties plaatsvinden waaronder met name het leveren op krediet of het verstrekken van (handels)kredieten;
- d. beëindigen van handelsrelaties;
- e. bepalen van verhaalsmogelijkheden.’

Dit doel beperkt het aantal en de soort van gegevens die mogen worden verwerkt. Artikel 5 geeft dan ook een opsomming van die gegevens. Het gaat daarbij voornamelijk om identificatie- en solvabiliteitsgegevens. Die opsomming is niet limitatief. Andere voor het doel noodzakelijke gegevens kunnen eveneens worden verwerkt.

Particuliere onderzoeksbureaus

Het doel van de verwerking van persoonsgegevens door particuliere onderzoeksbureaus is, ingevolge artikel 5.2. van de Code in het bijzonder gericht is op de volgende activiteiten:

- a. Het vastleggen van de resultaten van researchwerkzaamheden die op verzoek van (de) opdrachtgever(s) word(t)(en) ingesteld en het rapporteren van de bevindingen van de onderzoeksopdracht aan (de) opdrachtgever(s);
- b. het bevragen van de gegevens die op grond van de onder a genoemde activiteit zijn vastgelegd met het oog op onderzoeksopdrachten tot het uitvoeren van achtergrondonderzoeken, alsmede bij de aanvaarding van nieuwe opdrachten;
- c. het (doen) verrichten van analyses van niet op personen herleidbare gegevens voor statistische en/of wetenschappelijke doeleinden en
- d. het doen van aangifte van een vermoeden van een gepleegd strafbaar feit bij een opsporingsambtenaar.

Deze formulering vereist dat tevoren precies vaststaat wat de specifieke opdracht is waarvoor een onderzoeksbureau door de opdrachtgever wordt ingeschakeld. Zij maakt het van de andere kant mogelijk dat bij de aanvaarding van nieuwe opdrachten gegevens uit andere opdrachten kunnen worden geraadpleegd.

11. Onderzoeksplicht met betrekking tot de juistheid van de op te nemen gegevens

11.1. Algemeen

De Wbp bepaalt in art. 11 lid 2 dat de verantwoordelijke de nodige maatregelen treft opdat de persoonsgegevens, gelet op de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt, juist en nauwkeurig zijn. Het gaat hier, de toelichting meldt het uitdrukkelijk, om een inspanningsverplichting. De onderzoeksplicht kan tot problemen leiden in systemen waarin het informatiebureau voor de controle op de juistheid volledig afhankelijk is van zijn participanten die de gegevens aanleveren en soms op hun beurt weer van anderen hebben verkregen. Art. 13 lid 2 WPR bepaalde ten aanzien van informatiebureaus dat slechts persoonsgegevens mochten worden opgenomen, die op hun juistheid waren onderzocht. Deze onderzoekszorgplicht hield niet een resultaatsverplichting in om in te staan voor de juistheid van de opgenomen gegevens.⁴¹ Afhankelijk van de aard van de betreffende gegevens en van de belangen die daarbij voor de geregistreerde in het geding kunnen zijn, diende het onderzoek meer of minder diepgaand te zijn.⁴² De wet repte niet van een onderzoek door de houder zelf. De houder kon dus gegevens opnemen die door derden of door bewerkers op hun juistheid zijn onderzocht. Deze uitbesteding van het juistheidsonderzoek ontsloeg de houder echter niet van zijn zorgplicht. Afhankelijk van bovenvermelde factoren (aard gegevens en belangen geregistreerde) kon aan de zorgplicht soms voldaan zijn door een steekproefsgewijze controle op de methode van onderzoek die door de derde wordt gehanteerd; in andere gevallen dienden waarborgen te worden getroffen voor een meer diepgaand onderzoek

dat betrekking heeft op de juistheid van gegevens in een concreet geval. De Registratiekamer stelde de eis dat er in ieder geval voldoende waarborgen moesten zijn om ervoor te zorgen dat iemand niet ten onrechte in een registratie wordt opgenomen, zeker niet wanneer het gaat om registraties die ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor geregistreerden, zoals die met betrekking tot personen die voor bepaalde diensten zoals verzekeringen of kredieten geweigerd worden. Het moest tenminste duidelijk zijn op welke wijze is onderzocht of de opgenomen gegevens juist zijn.⁴³

11.2. Nadere regelingen

De Privacygedragscode voor particuliere onderzoeksbureaus bepaalt niets bijzonder omtrent onderzoek naar de juistheid van de op te nemen gegevens. In de Checklist Zwarte Lijsten wordt nog wel als belangrijke handreiking aangegeven dat de verantwoordelijke moet aangeven hoe hij verifieert of de opgenomen gegevens juist en nauwkeurig zijn. In het Voorafgaand Onderzoek door het College ingesteld naar de rechtmatigheid van een eerste versie van de waarschuwingslijst van Koninklijke Horeca Nederland, heeft het College de navolgende opname-procedure met betrekking tot eetpiraten en andere flessentrekkers onvoldoende bevonden, omdat daaruit niet bleek in welke gevallen wel en in welke gevallen niet een incident werd opgenomen. Artikel 3.2 van het protocol van Horeca Nederland gaf aan 'De opname dient een preventief doel. Er dient derhalve naar mening van de betrokken horecaondernemer een gereede aanleiding te bestaan om te veronderstellen dat de betreffende persoon of bedrijf een substantieel afbreukrisico vormt voor andere horecaondernemingen. Of hier sprake van is, zal per geval beoordeeld moeten worden. Daarbij wordt onder meer rekening gehouden met de ernst van de geconstateerde feiten, de kans op herhaling, de omvang van de mogelijke schade en het belang van de horecaondernemer'. Dat de afweging bij de horecaondernemer lag, terwijl KHN uiteindelijk besluit het incident in het waarschuwingsregister op te nemen, was voor het College reden om te stellen dat onduidelijk is hoe de verschillende verantwoordelijkheden geregeld waren. De wel goedgekeurde versie geeft preciezer aan wanneer opname plaatsvindt. Alleen wanneer er aangifte is of wordt gedaan, worden betrokkenen op de waarschuwingslijst geplaatst. Er zijn verder twee categorieën betrokkenen aangegeven die op de lijst kunnen worden geplaatst. Ten eerste ongewenste gasten, voornamelijk weglopers, mensen die hun rekening niet betalen of zich anderszins misdragen. De tweede categorie betreft malafide bedrijven en mensen, die horecaondernemers zakelijk hebben gedupeerd. Bovendien hebben alleen bepaalde geautoriseerde personen binnen de deelnemende horecabedrijven toegang tot de lijst.⁴⁴ Het argument van de verantwoordelijke, dat hij slechts 'doorgeefluik' is van klachten die tegen personen of ondernemingen worden ingediend, is duidelijk verworpen in de zaak van de zgn. signaallijst van de Kamers van Koophandel. Met die lijst wilde de Kamer bedrijven waarschuwen tegen misstanden op het gebied van advertentie-offertes. De Kamer heeft in die gevallen wel degelijk de plicht om inhoudelijk te bezien of de meldingen gegrond zijn.⁴⁵ Publicatie op de lijst van een onderneming zonder zo'n onderzoek, is onrechtmatig.

12. Ongevraagde verstrekking

12.1. Algemeen

Ongevraagde verstrekking was onder het regime van art. 13 WPR uit den boze. Verstrekking mocht alleen op verzoek geschieden (art. 13 lid 3 WPR). Dit sloot echter gestandaardiseerde verstrekking niet uit. Bij interactieve databanken ligt in het nemen van een abonnement een verzoek besloten.⁴⁶ Bij deelnemerssystemen waarin vaste, contractuele relaties bestaan tussen bureau en participant zal het verzoek eveneens eenmalig deel kunnen uitmaken van de contractuele relatie tussen bureau en participant.

In de Wbp moeten wij het op dit punt doen met art. 8, sub f voor gewone gegevens en met de art. 16-24 voor bijzondere gegevens. Art. 8, sub f sluit ongevraagde verstrekking niet uit: de vraag of zo een verstrekking nodig is, is ter beoordeling aan de verantwoordelijke. Deze moet in eerste instantie de afweging maken of de desbetreffende verstrekking noodzakelijk is ter behartiging van het gerechtvaardigde belang van de derde aan wie hij de gegevens verstrekt. Ook dit systeem maakt het mogelijk om te werken met gestandaardiseerde verzoeken, maar het verplicht de verantwoordelijke niet langer aan te tonen dat om verstrekking is verzocht.

12.2. Nadere regelingen

Artikel 9 lid 1 van de Gedragscode van de NVH bepaalt intussen dat verstrekking van gegevens aan de opdrachtgever slechts op diens verzoek mag plaatsvinden. Datzelfde is het geval met de code voor particuliere onderzoeksbureaus.

13. Mededeling van eerste opname en inzage recht

13.1. Algemeen

Informatie aan betrokkene dient ingevolge art. 34 lid 1, sub b Wbp niet op het moment van verzameling of opslag, maar pas uiterlijk op het moment van eerste verstrekking te worden verschaft, wanneer het gaat om, zoals bij informatiebureaus doorgaans het geval zal zijn, gegevens die niet bij de betrokkene zelf zijn verkregen en die bestemd zijn om aan derden te worden verstrekt. De informatie die moet worden gegeven bestaat uit de identiteit van het informatiebureau, het doel waarvoor de gegevens worden verwerkt en ‘nadere informatie voor zover dat gelet op de aard van de gegevens, de omstandigheden waaronder zij worden verkregen of het gebruik dat ervan wordt gemaakt, nodig is om tegenover de betrokkene een behoorlijke en zorgvuldige verwerking te waarborgen.’ (art. 34 lid 3 Wbp). Wanneer mededeling van die informatie aan betrokkene onmogelijk blijkt of een onevenredige inspanning kost, hoeft die informatie niet te worden verschaft, maar dient tenminste de herkomst van de gegevens vast te worden gelegd.

De rechtvaardiging voor deze zwakke informatieplicht zou zijn dat de verantwoordelijke, indien gegevens buiten betrokkene om worden verkregen, niet altijd in staat zou zijn om contact met de betrokkene te leggen. Uit de parlementaire behandeling blijkt, dat wanneer wel bekend is waar betrokkene te bereiken is – en bij handelsinformatiebureaus zal dat nu juist vaak het geval zijn, ook al wordt de informatie buiten betrokkene om verzameld – de betrokkene zou moeten worden geïnformeerd, ook al heeft nog geen verstrekking aan derden plaatsgevonden.⁴⁷

Hoewel ingevolge de toelichting het uitzonderingsregime aansluit bij dat van art. 30 WPR, is dit regime toch anders geformuleerd en is een aanscherping beoogd.⁴⁸ De oude zinsnede ‘gewichtige belangen van anderen dan de verzoeker, de houder daaronder begrepen’ is vervallen; de enige relevante uitzondering op dit punt is nu geformuleerd als: ‘de bescherming van betrokkene of van de rechten en vrijheden van anderen.’ (art. 43, sub e Wbp). Een recht is iets anders dan een belang. Er moet dus een duidelijk geformuleerd recht aan te wijzen zijn en het moet bovendien, zo volgt uit de aanhef van art. 43, noodzakelijk zijn, om op grond van dat recht informatie achterwege te laten. De formulering ‘rechten en vrijheden’ sluit aan bij die van art. 8 EVRM. De rechtspraak van het Hof zal dus relevant zijn bij de nadere invulling van deze termen. Een economische invulling van dat vrijheidsbegrip is in het licht van art. 8 lid 2 EVRM overigens niet uitgesloten. Onder ‘anderen’ wordt uitdrukkelijk ook de verantwoordelijke zelf begrepen.⁴⁹ Als gewichtige belangen zijn indertijd uitdrukkelijk niet aangemerkt overwegingen met betrekking tot kosten of doelmatigheid (administratieve rompslomp, en dergelijke).⁵⁰

Artikel 35 Wbp voorziet in het inzagerecht van betrokkene. Rb. Groningen heeft geoordeeld dat een beperking op het inzagerecht tot verwerkingen die hebben plaatsgevonden in het jaar voorafgaand aan het verzoek, in strijd is met het recht om vrijelijk en zonder beperkingen dit recht te kunnen uitoefenen.⁵¹

13.2. Nadere regelingen

Artikel 8 van de Privacygedragscode maakt het mogelijk informatie aan betrokkene na te laten, indien door die informatie opsporingsbelangen zouden kunnen worden geschaad. Het risico dat de onderzochte persoon de mededeling zal aangrijpen om maatregelen te nemen die de waarheidsvinding kunnen belemmeren, is uiteraard niet denkbeeldig. In de praktijk laten de onderzoeksbureaus in die gevallen waarin zij betrokkenen op de hoogte moeten stellen van hun activiteiten, het informeren van betrokkene over aan de opdrachtgever, maar hebben zij doorgaans geen voorzieningen ingebouwd die controle op het voldoen aan de informatieplicht mogelijk maken. Het College beveelt in zijn onderzoeksrapport dienaangaande aan, dat het onderzoeksbureau alleen maar kan aannemen dat betrokkene op de hoogte is van zijn activiteiten, indien schriftelijk bewijs van de opdrachtgever is ontvangen dat betrokkene is geïnformeerd.⁵² De gedragscode van de Nederlandse Vereniging van Handelsinformatiebureaus maakt een tijdelijke uitzondering ten behoeve van het voorbereiden van verhaalsacties, zoals beslaglegging.⁵³

14. Verwerking van bijzondere gegevens

14.1. Algemeen

De verwerking van bijzondere gegevens door particuliere bureaus is uitsluitend toegestaan op basis van een wettelijke regeling. De artikelen 16-22 van de Wbp bevatten die regeling. De desbetreffende bepalingen sluiten in beginsel de verwerking uit door particuliere bureaus uit van gegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, betreffende iemands ras, politieke gezindheid, lidmaatschap van een vakbond of gezondheid. Dergelijke gegevens mogen voor zover hier van belang

eigenlijk alleen maar worden verwerkt, wanneer zij uitdrukkelijk door betrokkene eigener beweging openbaar zijn gemaakt. Verplichte en anderszins onvrijwillige openbaarmaking valt daar niet onder. Overigens geldt ook voor verwerking van uitdrukkelijk openbaar gemaakte gegevens de algemene regel van art. 8, sub f Wbp.⁵⁴

Voor de verwerking van voor recherchebureaus doorgaans belangrijke strafrechtelijke gegevens biedt art. 22 Wbp echter een soepeler regime. De verantwoordelijke zelf mag deze gegevens verwerken, indien dat geschiedt ten behoeve van de bescherming van zijn belangen voor zover het gaat om strafbare feiten die jegens hem of in zijn dienst zijn of mogelijk zullen worden verricht. Bijzondere persoonsgegevens mogen voorts worden verwerkt, indien dit noodzakelijk is voor de vaststelling, de uitoefening of de verdediging van een recht in rechte (artikel 23 lid 1 onder c Wbp). Het uitbesteden van deze activiteiten aan anderen is niet uitgesloten: verwerking mag plaatsvinden door bureaus die werkzaam zijn op grond van een vergunning van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en onderzoeksbureaus, dan wel indien passende en specifieke waarborgen zijn getroffen en de procedure van art. 31 Wbp (voorafgaand onderzoek door het College) is gevolgd.

Dat laatste sluit bijvoorbeeld niet uit dat op branche niveau met zwarte lijsten wordt gewerkt, mits uiteraard maar in de genoemde waarborgen is voorzien en de algemene regels van de wet worden gevolgd.⁵⁵ Bij de opzet van dit soort lijsten op brancheniveau is voorafgaand onderzoek door het College verplicht; dat geldt niet voor individuele bedrijven die met zwarte lijsten werken. In het laatste geval is de consument, aldus de parlementaire stukken, immers vrij om een ander bedrijf te kiezen. Concurrentie op de markt zou dan maatschappelijke uitsluiting tegen kunnen gaan.⁵⁶ De verwerking van strafrechtelijke gegevens mag verder worden aangevuld met andere, bijzondere persoonsgegevens, voor zover dat noodzakelijk is gelet op het doel waartoe die strafrechtelijke gegevens worden verwerkt. Dat geldt uitdrukkelijk ook voor gegevens betreffende een door de rechter opgelegd verbod naar aanleiding van onrechtmatig of hinderlijk gedrag.

Op deze verwerking blijven uiteraard de algemene regels van de Wbp van toepassing. Zulks impliceert onder meer dat de desbetreffende gegevens slechts door particulieren mogen worden verwerkt voor zover in het individuele geval tussen verantwoordelijke en betrokkene een bijzondere relatie bestaat of kan gaan bestaan. Het verzamelen van strafrechtelijke gegevens door bijvoorbeeld openbare terechtzittingen bij te wonen, is in die optiek uit den boze.⁵⁷ Dat betekent ook dat de desbetreffende gegevens rechtmatig moeten zijn verkregen. Daar ontbreekt het nogal eens aan. Uit een door de Registratiekamer ingesteld onderzoek naar de praktijken van een handelsinformatiebureau⁵⁸ bleek bijvoorbeeld dat op onrechtmatige wijze gegevens zijn verstrekt die afkomstig zijn uit persoonsregistraties waarvoor een geheimhoudingsplicht geldt (dienstplichtgegevens, belastinggegevens, gegevens over sociale uitkeringen en bankgegevens). Het gebruik van op deze wijze verkregen gegevens is aan te merken als onrechtmatig nu het voor het bureau duidelijk is, dan wel duidelijk had moeten zijn gezien de aard van de gegevens, dat deze in strijd met de hiervoor geldende regels waren verstrekt. Door deze gegevens vervolgens aan te wenden voor de rapportage handelt dit bedrijf dan ook onrechtmatig jegens betrokkene. Volgens de Kamer rust ook op een opdrachtgever van een rapportage over een burger een plicht om, juist vanwege het discrete karakter van deze gegevens, de werkwijze en de rechtmatigheid van de verkrijging van informatie te onderzoeken. In

een later geval van onrechtmatige verkrijging van persoonsgegevens door een informatiebureau, is een klacht tegen de opdrachtgevers overigens geseponneerd.⁵⁹

14.2. Nadere regelingen

Handelsinformatiebureaus

De door het College geaccordeerde Gedragscode van de Nederlandse Vereniging van Handelsinformatiebureaus staat in art. 6 lid 3 uitdrukkelijk toe dat gegevens aangaande financieel-economische delicten mogen worden opgenomen, voor zover afkomstig uit openbare bronnen en hun vastlegging noodzakelijk is voor een verantwoorde uitoefening van het handelsinformatiebureau.

Particuliere onderzoeksbureaus

Ter illustratie van de gegevens die noodzakelijk zijn ter aanvulling op de verwerking van strafrechtelijke gegevens ontleen wij aan de toelichting op artikel 6 van de Privacygedragscode de navolgende voorbeelden. Het verwerken van gegevens omtrent iemands seksuele leven kan noodzakelijk zijn in het geval van een onderzoek naar ongewenste intimiteiten op het werk. Voorts kan gedacht worden aan het vastleggen van strafbare gedragingen door middel van camera's. Het is inherent aan deze vorm van observatie dat gegevens over iemands ras (etniciteit) of gezondheid bekend worden en worden verwerkt. Op het beeldmateriaal is immers iemands huidskleur of lichamelijke handicap zichtbaar. Voorts is het verwerken van iemands persoonsgegevens betreffende iemands ras met het oog op de identificatie van iemand bij andere methoden van gegevensvergaring, zoals het interviewen van personen veelal eveneens onvermijdelijk. Verder houdt het verwerken van bijzondere persoonsgegevens soms direct verband met de opdracht. Zo worden persoonsgegevens betreffende iemands gezondheid verwerkt indien in opdracht van een werkgever moet worden vastgesteld of er sprake is van een geveinsde ziekte of indien in opdracht van een verzekeraar moet worden vastgesteld of iemand al dan niet terecht aanspraak kan maken op een periodieke uitkering op basis van een arbeidsongeschiktheids- verzekering. Ervan uitgaande dat de opdrachtgever in beide gevallen zelf bevoegd is om gezondheidsgegevens te verwerken, komt deze bevoegdheid ook toe aan het particulier onderzoeksbureau indien deze in diens opdracht handelt. Ook kunnen in het kader van een alimentatieonderzoek gegevens over iemands ontrouw of een (buitenechtelijke) relatie worden vastgesteld. Dat daarbij gegevens over iemands seksuele leven worden verwerkt is onvermijdelijk.

15. Verhouding opdrachtgever-bureau

Tot nu toe is er min of meer van uitgegaan, dat het bureau kan worden aangemerkt als de verantwoordelijke in de zin van de Wbp. Ook het College lijkt daar steeds van uit te gaan, omdat zij in voorkomende gevallen steeds het bureau en niet de opdrachtgever heeft aangepakt. Die opvatting lijkt ook het OM te zijn toegedaan, nu, zoals boven vermeld, de aangifte is geseponneerd van de directeur van een bureau tegen zijn opdrachtgevers. Op die manier blijven de opdrachtgevers dus buiten schot. Nochtans is daartegen wel wat in te brengen. Indien, zoals de desbetreffende codes vereisen, de onderzoeksopdracht door de opdrachtgever gedetailleerd wordt voorgeschreven, kan worden aangenomen dat deze in ieder geval het doel van de verwerking heeft

vastgesteld. Als verantwoordelijke wordt in artikel 1 sub d. van de Wbp aangemerkt degene die doel én middelen van de verwerking vaststelt. Dat pleit op zijn minst voor een gedeelde verantwoordelijkheid, zo men al niet een volledige verantwoordelijkheid zou kunnen bepleiten voor de opdrachtgever en het bureau vervolgens als bewerker zou kunnen kwalificeren.⁶⁰ Het voordeel van die aanpak is dat de verplichting tot een nauwkeurige omschrijving van het onderzoek niet alleen maar op gedragscodes berust, maar tot een wettelijke verplichting (artikel 14 van de Wbp) is geworden.

In de praktijk wordt overigens het risico van overtredingen van de Wbp door het bureau vaak afgewenteld op de opdrachtgever. Uit een eigen onderzoekje naar standaardvoorwaarden in de branche, blijkt dat wordt overeengekomen, dat het de opdrachtgever is die bepaalt hoe en op welke wijze het onderzoek wordt verricht en hoe er met de gegevens wordt omgegaan. Het bureau zelf maakt geen gebruik van de gegevens. Het is integendeel de opdrachtgever die bepaalt voor welk doel hij de gegevens wil gebruiken. De opdrachtgever dient er tevens voor in te staan dat alle vereisten die bij en krachtens de Wbp en bijzondere wetgeving op de verantwoordelijke rusten, worden nageleefd. Het bureau acht zich op geen enkele wijze aansprakelijk voor schade welke mogelijkerwijs mocht voortvloeien uit het feit dat opdrachtgever de Wbp niet of niet correct naleeft en de opdrachtgever dient dan ook het bureau te vrijwaren voor schade welke mogelijkerwijs mocht voortvloeien uit het feit dat hij de Wbp niet of niet correct naleeft.

16. Zwarte lijsten

Zwarte lijsten zijn hierboven ook al gedeeltelijk ter sprake gekomen. Zwarte lijsten zijn lijsten met persoonsgegevens die door een bedrijf of door een brancheorganisatie of belangenvereniging worden aangelegd met het doel degenen die op de lijst vermeld staan uit te sluiten van een overeenkomst dan wel met hen een overeenkomst onder andere voorwaarden dan gebruikelijk aan te gaan. De reden daarvoor is doorgaans dat men slechte ervaringen heeft met betrokkene, vooral op het punt van betaling van vorderingen. Het zal dus doorgaans niet om bijzondere, bijvoorbeeld strafrechtelijke gegevens gaan, maar om civielrechtelijke. De wettelijke voorwaarden voor het gebruik van bijzondere gegevens, zijn dan ook meestal niet van toepassing. Is een lijst door een organisatie of vereniging aangelegd, dan hebben gewoonlijk de leden van die organisatie toegang tot de lijst. Het College heeft een checklist opgesteld die moet dienen om zo'n lijst in te richten conform de waarborgen die de Wbp biedt.

Het hanteren van zwarte lijsten is op zichzelf niet ontoelaatbaar. Mede vanwege de ernstige gevolgen die het plaatsen op een zwarte lijst voor betrokkenen kan hebben, dient het hanteren van die lijsten echter op een zorgvuldige wijze te geschieden. Heel in het algemeen geldt het volgende. Op grond van afweging van de omstandigheden van het gegeven geval moet de houder van zo'n lijst in redelijkheid hebben kunnen besluiten een debiteur van een (aantal) deelnemer(s) op de zwarte lijst te plaatsen. Dit betekent ten eerste dat de toegebrachte schade aan de deelnemer(s) onevenredig is in verhouding tot de schade voor de debiteur als gevolg van de plaatsing op de zwarte lijst. Ten tweede moet het nagestreefde doel (voorkomen van verdere schade) niet op een voor de debiteur minder ingrijpende wijze kunnen worden bereikt. Voorts moet de

houder hebben zorggedragen voor een zo groot mogelijke openheid en zorgvuldigheid tegenover de betrokkene. Deze heeft bij het aangaan van de overeenkomst kunnen weten of redelijkerwijs kunnen weten in welke gevallen tot plaatsing op de zwarte lijst zal worden overgegaan. Op het moment van wanprestatie is de geregistreerde medegedeeld dat na niet-betaling tot plaatsing zal worden overgegaan. En bij plaatsing op de zwarte lijst is de betrokkene hiervan in kennis gesteld. Ten slotte wordt aan de betrokkene medegedeeld dat geen overeenkomst met hem wordt aangegaan indien die beslissing – mede – op grond daarvan is genomen. De Checklist Zwarte Lijsten bevat in het bijzonder een lijst van vragen ter controle op de rechtmatigheid van plaatsing van betrokkenen op de lijst.

17. Besluit

Ondanks bovengenoemde beschrijving van de normen die gelden voor geregleerde brancheorganisaties, komt het in de praktijk voortdurend voor dat informatie buiten betrokkenen om wordt verhandeld door min of meer ongeorganiseerde handelsinformatiebureaus en particuliere onderzoeksbureaus; het gaat daarbij vaak ook om betrekkelijk gevoelige informatie die soms afkomstig is uit uitkerings- of politiedossiers.⁶¹ Daarnaast circuleren in bepaalde branches zwarte lijsten, bijvoorbeeld de kliklijsten in de bouw die waarschuwen voor verkeerde opdrachtgevers of werknemers, of de zwarte lijsten die hiervoor al zijn genoemd. Het probleem blijft dus kennelijk hetzelfde, ondanks de proliferatie van gedragscodes op dit gebied. Het gaat hier te ver om de oorzaken voor de continuïteit van het probleem aan te wijzen, maar gelet op het huidige consumentengedrag en de ontwikkelingen in de markt, is het niet onwaarschijnlijk dat vanuit het bedrijfsleven er een groeiende behoefte blijft bestaan aan zwarte lijsten en andere informatiesystemen over negatief gedrag van particulieren en bedrijven.

¹ Enkele voorbeelden: de website winkeldief.info (alleen toegankelijk voor geregistreerde winkeliers), de op internet gepubliceerde Signaallijst van de Kamer van Koophandel, de website incassoregister.nl (tegen betaling toegankelijk voor deurwaarders, incassobureaus en advocaten), het waarschuwingsregister van de Stichting Fraude Aanpak Detailhandel, de Waarschuwingsdienst van Koninklijke Horeca Nederland en het Incidentenwaarschuwingssysteem financiële instellingen van de Nederlandse Vereniging van Banken.

² Regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties (Wet op de persoonsregistraties), *Kamerstukken II* 1981/82, 17 207, nr. 3, p. 53: de Regering overweegt zich te beraden over de mogelijkheid en wenselijkheid van een afzonderlijke wettelijke regeling voor informatiebureaus.

³ Wet van 7 november 1991 tot wijziging van de Wet op de werkorpsen ter zake van de particuliere beveiligingsorganisaties, *S.* 594; artikel 23a van de Regeling particuliere beveiligingsorganisaties, *Stort.* 2004, nr. 100 verplicht die organisaties een privacygedragscode vast te stellen volgens een in de bijlage (nr. 6) bij die Regeling opgenomen model: de Privacygedragscode voor particuliere onderzoeksbureaus.

⁴ Zie de door het Cbp van een goedkeurende verklaring voorziene Gedragscode inzake het verwerken van persoonsgegevens van de Nederlandse Vereniging van Handelsinformatiebureaus (NVH) van 19 augustus 2003, *Stsort* 2003, nr. 158.

⁵ Zie www.cbweb.nl/themadossiers/th_zwl_regels.smt. Deze checklist is een bewerking van de checklist uit: A.F. Rommelse, *Zwarte lijsten. Belangen en effecten van waarschuwingsystemen* (Achtergrondstudie en verkenningen 4), Rijswijk 1995.

⁶ Vgl echter par. 15 van dit hoofdstuk.

-
- ⁷ Zie *Naleving van de informatieplicht door particuliere recherchebureaus, Onderzoeksrapport*, College bescherming persoonsgegevens, mei 2006, p. 6.
- ⁸ *Privacy en Persoonsregistratie*, Eindrapport Staatscommissie Koopmans, Den Haag 1977, p. 88-93.
- ⁹ *Kamerstukken I* 1988/89, 19 095, nr. 36a (nadere Memorie van Antwoord), p. 9.
- ¹⁰ Bedoeld zal zijn HR 1 maart 1968, *NJ* 1968, 221 inzake zwarte lijst huurkopers auto's.
- ¹¹ Zie Th.J. van der Heijden, 'Informatiebureaus en hun aansprakelijkheid', *Prg.* 1966, p. 235 e.v.; idem, *Prg.* 1967, p. 1 e.v. en p. 26 e.v.; Joh. M. Honing, 'Enige praktische overwegingen naar aanleiding van het interimrapport in verband met privacy en persoonsregistratie ten aanzien van de informatiebureaus', *Prg.* 1974, p. 201 e.v.; G. Overkleeft-Verburg, *Privacy en Persoonsregistratie in Europees perspectief*, Pre-advies uitgebracht voor de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, 19 december 1991, p. 59. Zie over 'headhunters' en Bureaus voor Werving en Selectie: W.J.P. M. Fase, 'Headhunters en filers', in: *Blinde vlekken in het sociaal recht*, p. 19-35; J.J.C. Kabel, *De WPR en de Gedragscode van de Orde van adviseurs voor werving en selectie*, Gids Personeelsbeleid, Arbeidsvraagstukken en Sociale Verzekeringen, 1986-2, p. 17-25; over kredietregistratie: R. Overeem, 'Informatieverstreking over kredietwaardigheid', *TVVS* 1987, p. 190-196; J.J.C. Kabel, 'Kredietregistratie en kredietverlening', *P&R* 1994, p. 26-30; over het Centraal Informatiesysteem schade, *P&R* 1990, p. 14 e.v.; over incasso, *P&R* 1991, p. 15 e.v. en het SWOKA rapport; vergelijk verder F. de Graaf (red.), *Handboek Privacybescherming Persoonsregistratie*, Alphen aan den Rijn: Samsom H.D. Tjeenk Willink 1982 (losbl.), *pass.*; J. Berkvens e.a. (red.), *Wet persoonsregistraties, Leidraad voor de praktijk*, Deventer: Kluwer (losbl.), Commentaar art. 13. Zie voor een uitgebreide beschrijving van de activiteiten van handelsinformatiebureaus en soortgelijke instellingen vooral Lex van Almelo, *Ik heb toch niets te verbergen. Privacybescherming in het informatietijdperk*, Den Haag: Sdu 2001, i.h.b. p. 75-106. Zie voor recente literatuur S. Dekkers en G.H.J. Homming, 'Het werken met persoonsgegevens belicht in vier branches', *Privacy & Informatie* 2004-5, p. 200-205; J.J.C. Kabel, 'Centrale Kredietinformatie en verwerking van persoonsgegevens', *Privacy & Informatie* 2002-6, p. 244-249 en 2003-1, p. 4-10; A.J.E. van den Bergen, 'De Wet bescherming persoonsgegevens in de financiële procespraktijk', *Tijdschrift voor Financieel Recht* 2005-10, p. 296-306. Zie ook het dossier *Zwarte Lijsten* op de website van het College voor de bescherming van persoonsgegevens: http://www.cbweb.nl/themadossiers/th_zwl_start.stm
- ¹² *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 16-45.
- ¹³ Zie p. 88; Interim-rapport, p. 17.
- ¹⁴ Zie p. 89-91.
- ¹⁵ Zie art. 52 van de Wet financiële dienstverlening. De Gedragscode van de Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland (VFN) verplicht de leden een BKR-toets te verrichten alvorens tot kredietverlening over te gaan (zie art. 4, lid 1 en de bijbehorende toelichting).
- ¹⁶ Eindrapport, p. 92.
- ¹⁷ Vergelijk nog eens uitdrukkelijk in die zin voor de WPR: *Kamerstukken I* 1988/89, 19 095, nr. 36a, p. 3 (nadere memorie van antwoord). De Wbp heeft dit standpunt zonder nadere motivering overgenomen.
- ¹⁸ RvSt. 17 juli 2002, LJN AE5445; Rb. Assen 15 september 2005, LJN AU2709; Rb. Utrecht 20 september 2005, LJN AU2894. .
- ¹⁹ *Kamerstukken I* 1987/88, 19 095, nr. 2b (memorie van antwoord), p. 1-2; nr. 36a (nadere memorie van antwoord), p. 2.
- ²⁰ Vergelijk *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 47. Vreemd genoeg wordt het elders in de toelichting als afgedaan beschouwd.
- ²¹ Vergelijk B.J. Crouwens-Verbrugge, B.M.S. van Eck & E. Schreuders, (red.), *Persoonsgegevens beschermd*, Uitspraken van de Registratiekamer, Sdu 1997, p. 114-115, p. 134-135 (kentekens in de context van gestolen voertuigen, c.q. prostitutiebezoek); p. 325-327 postcode met huisnummers in de context van credit scoring; p. 103-108 (telefoonnummers in de context van nummer identificatie).
- ²² V.zr. Rb. Utrecht 12 juli 2005, LJN AT9073.
- ²³ Hof Amsterdam 28 februari 2006, LJN AV7695.
- ²⁴ Rb. Maastricht 2 september 2003, LJN AI1821, bevestigd door RvSt 12 mei 2004, LJN AO9207.
- ²⁵ Zie bijvoorbeeld V.zr. Rb. Groningen 5 april 2005, LJN AT3185 m.b.t. een zgn. signaallijst op de website van de Kamer van Koophandel.
- ²⁶ HR 1 maart 1968, *NJ* 1968, 221. Aan te nemen valt dat HR 10 juni 1966, *NJ* 1966, 390 (*X v. Informatiebureau Van der Graaf*) na de inwerkingtreding van het Besluit gevoelige gegevens van 19 februari 1993, S. 158 geen betekenis meer heeft. In dit arrest oordeelde de Raad dat het verstrekken van inlichtingen aan derden omtrent iemands strafrechtelijk verleden door niet tot overheidsinstanties behorende natuurlijke en rechtspersonen weliswaar onder bepaalde omstandigheden onoorbaar kan zijn,

maar niet in strijd is met in de Nederlandse rechtsorde gewortelde beginselen. Vergelijk hierover nader D.W.F. Verkade, 'De rechtspositie van de geregistreerde, straks en nu', in: F. Kuitenbrouwer e.a., *Drieluik privacybescherming*, Deventer: Kluwer 1984, p. 115-117.

²⁷ Betekenis ten tijde van de uitspraak: 'Al dan niet na achterstand wordt een bedrag van f 250 of meer al dan niet tegen finale kwijting, afgeboekt, of de schuldbemiddeling is mislukt.' Deze codering is overigens na bindend advies van de Geschillencommissie BKR van 4 december 1991 gedifferentieerd: "al dan niet" niet langer als een ongesplitste codering aangegeven. Zie ook: Hof Arnhem 23 november 1999, rolnr. 98/110 (Bakker/BKR).

²⁸ Pres. Rb. Amsterdam 1 december 1988, KG 1989, 14 (*K. vs. IDM Bank N.V. en het Bureau Krediet Registratie*).

²⁹ Hof Arnhem 11 november 1985, NJ 1987, 994.

³⁰ Hof Amsterdam 12 januari 2006, LJN AV8245.

³¹ Zie *Kamerstukken II* 1998/99, 25 892, nr. 3, p. 66.

³² De toelichting op art. 1 legt slechts het begrip ondubbelzinnige toestemming uit; de toelichting op art. 23 waarin het begrip uitdrukkelijke toestemming voorkomt, verwijst naar de toelichting op art. 1; zie *Kamerstukken II* 1998/99, 25 892, nr. 3, p. 66 en p. 123. *Kamerstukken II* 1998/99, 25 892, nr. 13, p. 4 weet nog te melden dat de uitdrukkelijke toestemming altijd ook ondubbelzinnig is, terwijl het omgekeerde niet het geval is.

³³ Zie voor toepassing o.m. Centrale Raad van Beroep 24 november 2005, LJN AU7816 waarin betrokkene vergeefs opkomt tegen het zonder haar toestemming verstrekken van informatie over haar functioneren.

³⁴ Rb. Den Haag 29 september 2004, LJN AR2973.

³⁵ Rb. Utrecht 12 juli 2005, LJN AT9073.

³⁶ Vergelijk in deze zin: G. Overkleeft-Verburg, *Privacy en Persoonsregistratie in Europees perspectief*, Pre-advies uitgebracht voor de Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking, 19 december 1991, p. 59.

³⁷ *Kamerstukken II* 1998/99, 25 892, nr. 6, p. 34.

³⁸ Zie art. 31 lid 4 Wbp. De verklaring geldt ingevolge artikel 32 lid 4 Wbp als een besluit in de zin van de Awb.

³⁹ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 144.

⁴⁰ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 145; zie ook p. 184.

⁴¹ Zie aldus uitdrukkelijk de Minister van Justitie bij de behandeling van het voorstel, *Kamerstukken II* 1987, 97-5010: een volledige zekerheid zou alleen te krijgen zijn na een grondig en tijdrovend onderzoek, waarvoor in de praktijk veelal niet de ruimte zal bestaan.

⁴² *Kamerstukken II* 1984/85, 19 095, nrs. 1-3, p. 41.

⁴³ Zie t.a.v. verzekeringen RK 4 februari 1994, 93.C.101, *Persoonsgegevens beschermd*, Den Haag: Sdu 1999, p. 157-158; t.a.v. kredieten: RK 18 juni 1996, 95. C..013, *Persoonsgegevens beschermd*, Den Haag: Sdu 1999, p. 276-279.

⁴⁴ Zie achtereenvolgens Voorafgaand onderzoek van 5 februari 2003 en van 29 juli 2003, kenmerk Z2002-0796.

⁴⁵ V.zr. Rb. Groningen 5 april 2005, LJN AT3185.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 1984/85, 19 095, nr. 3, p. 41.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 1998/99, 25 892, nr. 13, p. 15.

⁴⁸ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 171.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 171

⁵⁰ *Kamerstukken I* 1987/88, 19 095, nr. 2b (memorie van antwoord), p. 11.

⁵¹ Rb. Groningen 16 juni 2005, LJN AT9375; zie ook Rb. Amsterdam 10 november 2005, LJN AU6428.

⁵² *Naleving van de informatieplicht door particuliere onderzoeksbureaus*, Onderzoeksrapport mei 2006.

⁵³ Zie de toelichting op artikel 10.

⁵⁴ *Kamerstukken II* 1997/98, 25 892, nr. 3, p. 123.

⁵⁵ *Kamerstukken II* 1988/99, 25 892, nr. 8, p. 22.

⁵⁶ *Kamerstukken II* 1998/99, nr. 9, p. 5.

⁵⁷ *Kamerstukken II* 1998/99, nr. 6, p. 41.

⁵⁸ November 1999, 99.O.413.

⁵⁹ Zie NETKWESTIES 1 juli 2006, nr. 143.

⁶⁰ Zie in die zin J.M. van Essen, 'Handelsinformatie- en detectivebureaus: verantwoordelijken of bewerkers in de zin van de Wet bescherming persoonsgegevens?', *Privacy & Informatie* 2003, nr. 4, p. 165-166.

⁶¹ Zie voor deze continuïteit van het probleem: *Kamerstukken II* 1997/98, Aanhangsel, p. 2079 (Vragen van het lid Koekoek over handel in persoonsgegevens, 4 maart 1998, nr. 104); *Kamerstukken II* 1998-1999, Aanhangsel, p. 3153 (Vragen van het lid De Wit, 12 mei 1999, nr. 1577), p. 3155 (Vragen van de leden Wagenaar c.s., 21 mei 1999, nr. 1578), p. 3237 (Vragen van het lid De Wit, 26 mei 1999, nr. 1617), p. 3735 (Vragen van het lid Weekers, 26 mei 1999, nr. 1860); 2001-2002, Vragen van het lid Halsema, 8 oktober 2001, nr. 2010200790; R. Steenkamp, *In goed vertrouwen. Onrechtmatige gegevensverstrekking aan een handelsinformatiebureau*, Inspectie Werk en Inkomen, publicatie R04/13, september 2004; Tonic van Ringelstijn, 'Privé-informatie nog steeds makkelijk te koop', *NETKWESTIES* 2006-143 van 1 juli 2006; Vragen van het lid De Wit (SP) aan de minister van Justitie over de aanpak van illegale handel in persoonsgegevens (ingezonden 17 juli 2006), KV 2050616600.